

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Ḥamishah shiṭot

Nachmanides, Moses

Zultsbakh, 1762

VD18 15256944

השקמה המהב קרפ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10835

חרושי חולין להר"ן ז"ל

פרק ארו טרפות

קה

תנא דבי רב דלא דריש כלל ופרט וכלל כל איכא דלא דמי כללי אהדרי דריש להו לכולהו בכלל ופרט וכיון שכן מנין לו לדרוש מה פיר מחרבה וחרגול ולדרוש שלטם באם חיבו ענין אדרבה אית ליה למימר שלא בא לא לגופו דכולהו פרטי ניבאו :

ע"ב והשתא

דכתב רחמנא סכסר וקסקת ממאי דקסקת לבושא היא דכתיב ושריון קסקת' הוא לבוש . תמיהני ממאי דילמא משום דכתב רחמנא סכסר דגלי אקסקת . ויחא לי דאם איתא דסנפיד הוא שם מיוחד פ"ג הוה כתב רחמנא שם מיוחד בקסקת ולא הוה נריך לסנפיר אלא הוה משמע לן דסנפיר וקסקת אינן שמות מיוחדין אלא שמורין דכריש סתן טפלה לג . ואי הכי לא הוה לתנא למימני אלו הן קסקתים הקבועין בו סכסרין הטורח בהם שהרי אין לנו הכרע לא בקסקת ולא בסנפיר לא ששניהם באין מכלל שניהם אלא ודאי אקרא דשריון קסקתים סמוך דמשמע ליה דקסקת שם מיוחד על אחד מהן וכיון שכן לכתוב רחמנא קסקת ולא סכסר אלא גידול תורה ויחיד שאלו פ' שקסקת שם מיוחד כתב רחמנא סכסר הכי שלא נטעה בפירושו של קסקת : פיר' שהסכסר במפורש לא התייר אלא בכלים חף כשהתייר בסתם לא התייר אלא בכלים . תמיהני ודאי משמע מקרא במפורש לא התייר אלא בכלים חף כל מה הפרט מפורש מים גדלים על כלל ופרט וכלל ואיכא למדרש מכל חד מה הפרט מפורש מים גדלים על גבי קרקע חף כל מים גדלים על גבי קרקע ואין שום הוכחא בזה יותר דמקרא מפורש מן הסתם הי דהוי סתום והי דהוי מפורש . ויחא לי דה"ק דקרא דמפורש נקטי למדרש תהלה ומיניה ודאי משמע דלא התייר אלא בכלים שמים דדרשינן מה הפרט מפורש מים גדלין ע"ב קרקע אלא דהוה לן אפשר למימני דכיון דמקרא אחד סתום מיימיר לן דמריבין מיניה אפילו בורות שיחין ומערות . ומ"ה קאמר דלימא אלא את זה תאכלו מכל אשר במים מלטרך לן להכי דאי לא הוה אמרינן דכשם שהתייר במפורש לא התייר אלא בכלים כך כשהתייר בסתם לא התייר אלא בכלים ולא אמרינן דמיימירא מריבין בורות שיחין ומערות משום דמלטרך לן לגלויי אקרא דמפורש כלאימא בסוגיין : לא פ"ד דכתיב כל אשר

ר"ה סו ע"א במאי

קאמלגני תנא דבי רב ותנא דבי ר' ישמעאל דראשו ארוך קא מפלגי . תמיהני אמאי לא מפלגי אלא דראשו ארוך דהא תנא דבי רב דדריש להו בכלל ופרט בלח' אית ליה למימר דאין בכלל אלא מה שפרט הכי אין מידי אחרונה לא חפ"ג דאין ראשו ארוך ותנא דבי ר' ישמעאל דדריש להו בכלל ופרט וכלל מיימיר כל דמיו ליה לפרטי ומטפי עלייהו כמי דראשו ארוך מיימירא דסלעם . ומתוך דוחק קושיא זו יש לי לומר דקיים להו לרבנן דליכא תינא אחרונה שלא יהא ראשו ארוך בר מהני דכולהו מיני אחריתי ראשו ארוך ות"ה קאמר דליכא מידי בין תנא דבי רב ובין תנא דבי ר' ישמעאל אלא דראשו ארוך בלח' . ומ"ה לא קשיא לי מאי דנקט הכא אמאי לא איכא בנייהו כמי שמו חגב דתנא דבי ר' בעי שיהא שמו חגב דמיימיר ליה אלא דחגב להכי ותנא דבי רב דדריש לכולהו בפרטי לא מיימיר ליה אלא דבי שמו חגב שהרי לפי מה שכתבתי לא קשיא מידי דכיון דתנא דבי רב לא שרי אלא הני ארבעה מיני לחוד הרי כל שאין שמו חגב כשם שהוא אסור לתנא דבי ר' כך הוה אסור לתנא דבי רב שארבע מינין הללו שה' חתיר כולן שותן חגב . ותמיהני לתנא דבי רב כמי לעבד מה הדר מחרבה וחרגול ולוקים שלטם לראשו ארוך . ונראה לי דתנא דבי רב ותנא דבי ר' כולהו מודו דטפי ערוך למדרשיהו בפרטות מלמעבד לך סוה ואם אינן ענין לפי שאין ראוי לומר אם אינן ענין אלא היכא דליכא למימירייהו בגוונא אחרונה אלא משום דתנא דבי ר' דריש כללי ופרט כי האי גוונא חפ"ג דלא דמי כלל כתרף לכלל קמא ע"ב אית ליה למדרש מה הדר לפי שהוא תופס ארבעה למיכה כאלו הן כלל אחד ובאילו כתב אחר הפרטות למיכה ומעשה נריך הוא לדרוש מה הדר דאי לא הכי ליכא כעין הפרט וממילא מיימיר ליה שלטם ודריש ליה באם חיבו ענין אכל

ר"ה סו ע"א במאי

קאמלגני תנא דבי רב ותנא דבי ר' ישמעאל דראשו ארוך קא מפלגי . תמיהני אמאי לא מפלגי אלא דראשו ארוך דהא תנא דבי רב דדריש להו בכלל ופרט בלח' אית ליה למימר דאין בכלל אלא מה שפרט הכי אין מידי אחרונה לא חפ"ג דאין ראשו ארוך ותנא דבי ר' ישמעאל דדריש להו בכלל ופרט וכלל מיימיר כל דמיו ליה לפרטי ומטפי עלייהו כמי דראשו ארוך מיימירא דסלעם . ומתוך דוחק קושיא זו יש לי לומר דקיים להו לרבנן דליכא תינא אחרונה שלא יהא ראשו ארוך בר מהני דכולהו מיני אחריתי ראשו ארוך ות"ה קאמר דליכא מידי בין תנא דבי רב ובין תנא דבי ר' ישמעאל אלא דראשו ארוך בלח' . ומ"ה לא קשיא לי מאי דנקט הכא אמאי לא איכא בנייהו כמי שמו חגב דתנא דבי ר' בעי שיהא שמו חגב דמיימיר ליה אלא דחגב להכי ותנא דבי רב דדריש לכולהו בפרטי לא מיימיר ליה אלא דבי שמו חגב שהרי לפי מה שכתבתי לא קשיא מידי דכיון דתנא דבי רב לא שרי אלא הני ארבעה מיני לחוד הרי כל שאין שמו חגב כשם שהוא אסור לתנא דבי ר' כך הוה אסור לתנא דבי רב שארבע מינין הללו שה' חתיר כולן שותן חגב . ותמיהני לתנא דבי רב כמי לעבד מה הדר מחרבה וחרגול ולוקים שלטם לראשו ארוך . ונראה לי דתנא דבי רב ותנא דבי ר' כולהו מודו דטפי ערוך למדרשיהו בפרטות מלמעבד לך סוה ואם אינן ענין לפי שאין ראוי לומר אם אינן ענין אלא היכא דליכא למימירייהו בגוונא אחרונה אלא משום דתנא דבי ר' דריש כללי ופרט כי האי גוונא חפ"ג דלא דמי כלל כתרף לכלל קמא ע"ב אית ליה למדרש מה הדר לפי שהוא תופס ארבעה למיכה כאלו הן כלל אחד ובאילו כתב אחר הפרטות למיכה ומעשה נריך הוא לדרוש מה הדר דאי לא הכי ליכא כעין הפרט וממילא מיימיר ליה שלטם ודריש ליה באם חיבו ענין אכל

ר"ה סו ע"א במה

ראית למטט בורות שיחין ומערות ולרבוב חריבין ובעינין . יש לתמוה מה ראה מתפישין כן יהא לומר כך שהרי הדבר כשט שיותר הן קרובין חריבין ובעינין לימים ונחלים סכורות שיחין ומערות . ואפשר שהמים שבחריבין ובעינין מועטין והמים סכורות מרובין ומ"ה קאמר מה ראית דלע"ג דחריבין דמו טפי לימים ונחלים מפני שהן נוכעין הרי בורות שיחין ומערות כמי דמו ליה טפי מפני שמתמיהן מרובין . ומ"ה מהדר דחריבין ובעינין דמי בתרפי חדא שהן נוכעין ושור שאינן עטורין וכורות שיחין ומערות חפ"ג דדמו להו טפי דרבי מיטוין חפ"ג כן הרי הם חלוקין מהם כשני דריש הללו . וכי פרכינן ואיפוך אלא אין הפא נמי דלמאן דדריש בכלל ופרט וכלל איכא למתוך הך פרכא אלא דלמאן דנדר לה עד סיפא :

ר"ה סו ע"א במה

ראית למטט בורות שיחין ומערות ולרבוב חריבין ובעינין . יש לתמוה מה ראה מתפישין כן יהא לומר כך שהרי הדבר כשט שיותר הן קרובין חריבין ובעינין לימים ונחלים סכורות שיחין ומערות . ואפשר שהמים שבחריבין ובעינין מועטין והמים סכורות מרובין ומ"ה קאמר מה ראית דלע"ג דחריבין דמו טפי לימים ונחלים מפני שהן נוכעין הרי בורות שיחין ומערות כמי דמו ליה טפי מפני שמתמיהן מרובין . ומ"ה מהדר דחריבין ובעינין דמי בתרפי חדא שהן נוכעין ושור שאינן עטורין וכורות שיחין ומערות חפ"ג דדמו להו טפי דרבי מיטוין חפ"ג כן הרי הם חלוקין מהם כשני דריש הללו . וכי פרכינן ואיפוך אלא אין הפא נמי דלמאן דדריש בכלל ופרט וכלל איכא למתוך הך פרכא אלא דלמאן דנדר לה עד סיפא :

סליק פרק ארו טרפות

פרק בהמה המקשה

דמקום חתך כיון דלא קרינא ביה בשהה בבהמה כבר ילא חון מתחילתו דהא אמרת שאין מחילת העובר אלא מתקום חתך ונמלא שאין בין מקום חתך ושאר האבר היוולא בלוט ואפשר דכשר הגלוי משמע בדמעתטין לקמן כפירקן מעל פני הסדה עובר במעי אשה . אי נמי דכיון הוה דלמקום חתך כמי לא תושיל חורה אלא דמעטיה קרא כהדיא כדאמרינן לקמן פרסא הסור אכול . ואוקים למקום חתך כיון דמ"ה לא ילא חון לגמרי כאבר עגמו :

ע"ב לא

חד למקום חתך וחד לקלות במעי טרה . פ"ר ע"ב ז"ל דלמא

דף ס"ח ע"א דכא כמי לא נלכרה אלא למקום חתך . טי' והיינו טעמא דמנייה חורה למקום חתך טפי מלאבר כולו משום דמקום חתך לא ילא מתחילתו ולא קרינא ביה וכשר בשדה טרפה דנימא שיהא כטרפ' שאין לה היתר ובהי דכלל החיורין מקום חתך אסור שכיין שאין הבהה מקפת אחר זה מכל כדדיו לא קרינ' ביה בשהה כהדירו מיהא שרי דשעתא בשהה בבהמה קרינא ביה . אבל אבר גופיה סיכא חון מתחילתו קרינא ביה וכשר בשדה והרי הוא כטרפה דשבו אין לה היתר . זה נראה מתוך פ"ר ע"ב ז"ל . ותמיהני

ע"ב לא

חד למקום חתך וחד לקלות במעי טרה . פ"ר ע"ב ז"ל דלמא

פרק בהמה המקשה

חדשי חולין להרין ז"ל

ולחן לו תקנה : לא לריבא דלחין אכן פקעה דכותיה מתי אבר מוליד אבר וחתיך ליה ושרי . כלומר בין למד זה וזה גורם אסור בחתיכי הוא אבר שרי וזה ד נמי זה וזה גורם מותר לריך לחתוך אותו אבר לפי שאין בו אלא גורם אחד של איסור . וכל דמשום הכי נקט דבתיים כלומר כל שיש לו ג' איסור יונא דכלאו הכי לרבנן דאמרי חין מושפין לזרע האב אפטר דאפילו למד זה וזה גורם אסור אפילו אבר גופיה שרי ומ' למד זה וזה גורם מותר אבר גופיה שרי בין לרבנן בין לחנניס ומ' למד נמי לריך סיבא באב איסור יונא דאי לא למד זה וזה גורם מותר אבר גופיה שרי לחנניס מיהא או דלמא מבלבל זרעיה ומ' למד זה וזה גורם אסור כולו אסור ולמ' למד זה וזה גורם מותר כולו מותר ואפילו אותו אבר חינו כריך לחתוך :

דלחין ליטבא האי דאמרינן פרסה החזיר אכול לאו דוקא החזיר אלא מסום חידך דחיי למשרי מקום נקט ליה . והרמ"ה ז"ל תירץ דלחיה נקט החזיר לאשמעינן דאפילו קלוט כמעט פרה חורה מועלת למקום חתך סבו טלח חתחר כי מהכח חורה ה"מ לעובר בעלמא חבל קלוט כמעט פרה דביניאמו לחזיר העולם נאסר חין דיט כשאר עובדים להשיר מקום חתך עלו קת"ל דאפילו להאי מהניא ליה חורה למקום חתך . ודאמרינן חד קלוט כמעט פרה ואליבא דר' שמעון . א"ל תיבא לר"ם לרבנן מתי איבא למימר . וניתח לר"ם דיליף הימירא דעובר בבהמה בבהמה כדמוכח סוגיין דלקמן לא אנטריך הכא למימר דמות יונה ומ' וזוקי דתניא דפרסה לקלוט אכל לרבנן דיליף הימירא דעובר מריבויא דובל דהמה לרבות את הולד ומ' מנטריך לכו פרסה למימר דמות יונה והכא מ' מתרץ לה אליבא דר"ם מסום דברייתא כותיה חולא דזוקי פרסה להמירא לרבנן אדרבה פרסה לניסר אפ"ה : חטאת הוא דפרט לה דחמא וכו' . כ"ל דחטאת גלי לן דוכר כשדה שרפה לא אפ"ה אלא ללא בחטאת שיבא עליה כפי משמע הכל היו חי לאו דחטאת גלי לן שאין כולן ככלל אלא מקלה ומ' מטרפה דרבינן ליה למקשה כדרש"י ליה משיקח : תיובתא דעולא תיובתא . נמי קשיא א"כ למה קרט הכתוב חטאת . איבא למימר כדי שלא נלמוד קדשים מחמסר שבי ובכורים דכתיב הכתוב נמי טפי מסום דהוי קדשים מקדשי' ותיבא דקרא דטרפה לחולין חתא לפיכך סוגרף הכתוב לפרט חטאת :

ע"ב הא מתי ר' שמעון היא דמקיס תמורה למעשר . פ"ר פ"י ז"ל הא מתי ר' שמעון היא ולאו מסום דר"ם דעובר לא מקרי בהמה אלא מסום דמקיס תמורה למעשר כדכתב בס"פ דתמורה א"ר שמעון והלא מעשר בכלל כל הקדשים הוא ולמה יולא לחון להקיס אליו ולומר לך מה מעשר קריבן יחיד חף כל קרפן יחי' ויאו קרבנות נמור כלות שאין התמורה נתפסת בהם . ומ' למי דמי מהא הכי שמעינן ליה לר"ם דמקיס תמורה למעשר הא מתפס לא משמע אלא דמעשר אהקיס לקדשים . י"ל דפשיטא לן דתמורות בקדשים אהקיס לקדשים דבין מעשר בין בשאר קדשים כתיב והיה הוא ותמורתו וכיון דר"ם מקיס שאר קדשים למעשר ממילא אהקיסו כוליה תמורות למעשר :

כאי בניגורו למימר מיעוט אבר שפטים . פ"ר פ"י ז"ל מתי איבא בין האי ליטבא לליטבא קחא וקאמר דאיבא בנייהו למימר מיעוט אבר שפטים ואליבא דרב אכל לר' יוחנן איבא מדי דלדעווייהו ליטבא ס"ל לר' יוחנן דאפילו מה שיבא לחון חיה ליה תקנתא בחורה . ולא מחזור דא"כ הוה ליה למימר מתי איבא בין ליטבא קחא לליטבא כדאמר דמתי בנייהו סתמא בין רב לר' יוחנן חמשה ועוד דא"כ ר' יוחנן דאמר חין לידא לאיברים אהתוב כדאיתוב לליטבא קחא . ומ' הכי איבעי לן בסמוך לדברי האומר חין לידא לאיברים כיון דהתובת . ועוד דכיון דלמ' ד חין לידא לאיברים אפילו מתי דנפק חיה ליה תקנתא בחורה הכי מספקא לן בסמוך ליה הויא העובר את ידו והחזיר וכו' . מי אמרינן הא נפיק ליה רוביה וכיון דבדרי נתקן בחורה היך ינטרף לאסור אלא עיקרן של דברים כמו שפ"ר ר"ת והר"ה ז"ל דבי אמרינן מתי בנייהו בין רב לרבי יוחנן קאמרינן ומתדרינן דאיבא בנייהו למימר מיעוט אבר שפטים כלומר דאפילו לר' יוחנן דאמר חין לידא לאיברים מתי דנפק לבריה ליה ליה תקנתא בחורה ומיעוט אבר שפטים בלח' הוא דפליגי דס"ל לרב שפטים שרובו של עובר שיבא לחון גורד . את מיעוטו שפטים לאסור כך רוב אבר שבחן גורד את מיעוטו שפטים לאסור ולר' יוחנן דאמר חין לידא לאיברי' א"ל דדוק מה שיבא לחון אסור אכל מיעוטו שלא יבא מותר . ולכמה פירושה נקטינן כד' יוחנן דחין לידא לאיברים ומיעוט אבר שפטי' שרו דכיון דלחיה ליטבא לא אהתוב הדרינן לכללין דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן ומ' בעינן אליבא הויא עובר את ידו והחזיר וכו' מהו מי אמרינן הא נפיק ליה רוביה דהא כיון דר' יוחנן גופיה מודה דמה שיבא נאסר . ולי' ליה תקנתא בחורה בעובר זה כיון שנאסר רוב בנייהו חף ומיעוט שלא יבא אסור או דלמא פיון דהדר חין המיעוט נמשך אחר הרוב ואינו נאסר עמו כי הכי בלדידיה מיעוט אבר אינו נאסר אחר רוב אבר שיבא לחון . וא"ת הכי אמרינן דאפילו ר' יוחנן מודה דמתי דנפק לבריה ליה ליה תקנתא בחורה והא אמרינן לקמן גבי הא דאמר ר' יוחנן מחלוק דאבר דעובר אכל באבר דבהמה דברי הכל דשחיטה עושה נטול וא"ר יוסי בר הניבא מתי טעמא דר' יוחנן אליבא דרבנן האי חיה ליה תקנתא בחורה והאי ליה ליה תקנתא בחורה אלא דר' יוחנן אפילו מה שיבא לחון חיה ליה תקנתא בחורה . תירץ הרשב"א ז"ל דההוא טעמא לליטבא קחא דר' יוחנן דאמר אבר עגמו מותר איתמר ומ' דהאי ליטב' אהתוב כהיה סברא נמי אדחיהה לה לקמן ולא קיימי' וכיון דלא קיימת לא דייקין עלה : גמצא עכשיו ספקן של דברים דהויא העובר את ידו כיון החורה בין לא החזיר אבר עגמו אסור דמ' דאבר עגמו מותר הא אהתוב מיהו החורה קודם שחיטה מקום חתך מותר ואפילו לא החזירה מיעוט אבר שפטים כשאר מותר כר' יוחנן דאמר חין לידא לאיברים דההא לא אהתוב . וכן ספק הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל כפ' מהלכות מחבלות אהרות . ולענין בעינן דהויא ידו וחתכה וחזר והניח את ידו וחתכה עד שהלמינו לרובו כיון דלא איפסיטא הויא ליה ספיקא דאורייתא ולחומרא :

רף ע"א כרכתו לחזו והוליאמו מהו . זו היא גרסא ז"ל ופי' כרכתו אשה לעובר זה בידיה והוליאמו . ולא מחזור דכ' מתי כרכתו לחזו כרכתו והוליאמו או לחזו והוליאמו שני . ועוד ליתא דכרו לחזו כליטבא דעמינן דנקט ליה ברוביה ומי אז נמי כרכו כסיכ קאמר . ועוד מתי קאמר מי דנפיק דרך רישיה כטרתייה דמשמע שאין האשה יכולה להכניס ידה בפנים עד שהחילה לבא דהא ליתא דבהרי"ל חזיטא הויא חיה ירה וכו' והא"ש טעוריה עד שיבא הולד וכיון שכן אפילו בד נפיק דרך רישיה משכחת לה ובשהכניסה ידה קודם לה והוליאמו . לפיכך נראה בגרסת ר"ח ז"ל שא"ל גורם כרכתו לחזו והוליאמו וקא מייבש ליה מי הוי חיליה ואמרי' הכי דמי מי דנפיק דרך רישי' שפטים אלא דנקט דרך מרגליותה כלומר חס נקסו וז' אהתא דרך ראשה' וחס"כ הוליאמו לזכר הא פטרותיה היא לרשם אלא דנפק דרך מרגליותה וזכר יאל דרך ראשו כדכרו וקא טיבא רוב גופה הויא הוכר את ראשו וקמביש ליה מי הוה חיליה או לא . ולא קשי' לך מי דנפיק עסקין הכי קאמר דנפק דרך רישיה שא"ל לשון זכר דה' ק' מי דנפק עובר זה ודרך רישיה פטרותיה וכפיון לא איפסיטא ולחומרא :

ע"ב הולך וכל הולך לרבות פרה כמשי גמל . ומ' ותי הכי דדרשינן וכל דכפטי גבי עובר לרבות מהלכי שמי' נדרוש נמי ככל החיה לרבות מהלכי שמי' פרה לרבות . וז"ל דהא דרשינן ליה כספרא בכל החיה לרבות את הפיל כלומר שא"פ ש' שאינו הולך עד שסורבין אותו הולך על ארבע מיקרי' וא"ת אישך אהא ולימא דוכל הולך לרבות את הפיל ורבייהו דוכל החיה לרבות קלוט כמעט פרה י"ל דהשתכח קמי' בטחומי' ומרבה בטחומי' אכל קלוט כמעט פרה לא מריבין דטורח הוא : **אי לאו** דר' ינאה הוה חיליבא כולה לבדדכי הוא דאחא . ומ' דרבי מבהמה טחומי' חיה בלח' נפקא ודרב נתקן בר ינאה טחוק מטחמה סהכיר הכתוב גבי חיה חיה ק"ל דכל הפרסה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא מפני דבר שנאמרה בה וכמו שבפס' רש"י ז"ל . ומ' דכל היבא דאיבא לחידרש דרשינן הכא ליבא למידרש הא שהרי הקיס הכתוב טחומי' לטורח אכל השתא דכפטי וכל הולך על פסיו גלי לן דלא מקשינן טחומי' לטורח ודרשינן כגלת חיה טחומי' לאיתוי עובר : גפתי' לו וזכי ימות מן בהמה זו בהמה טחומי' אבר היא לכס לחבלה זו בהמה טורח ולמדנו חיה ככלל בהמה וכו' . וא"ת למה לי למימר וזכי ימות זו בהמה טחומי' דהא אכן חיה טורח הוא דבעינן מכלן דבהמה טחומי' דהריא כתיב' וז"ל למימר וזכי ימות מן בהמה כתיב ולמדנו חיה ככלל בהמה . י"ל אנטריך דאי לא איירי קרא אלא בבהמה טורח בלח' לא מריבין חיה טורח ככלל . וא"ל דאשכחן בעלמא חיה ככלל בהמה וכדאמרינן בסוגין הוה חיליבא דהיינו גבי סימני דגלי ביה קרא בהרי"ל דכתיב זאת חיה אשך תחלו מן הבהמה אכל בעלמא לא דהא הכא א"ע דכתי' בהמה טחומי' כתיב נמי חיה טחומי' ולא מוקמינן חיה טחומי' לבדד' אלא אמרינן דלחיה כתיב רחמנא בהמה טחומי' וחיה טחומי' מסום דלחין חיה ככלל בהמה ונכלת חיה טורח לא מטחומי' מ' אנטריך למימר דהכא בהמה טחומי' נמי איירי וכיון דעל כרחין חיה טחומי' היא הויא כבהמה טורח שהרי הקיס הכתוב בהמה טחומי' לבהמה טורח לומר לך כשם שש"ס טחומי' ככלל בהמה טחומי' כך חיה טורח

רף סה ע"א בןפקועה הכא על בהמה מעלייתא הולך חין לו תקנה . פי' ואפילו למד זה וזה גורם מותר דכי איבא חד גורם דאיסורא וגורם אחר דהיתירא הוא דמקרי זה וזה גורם ושרי אכל היבא דתרווייהו דהיתירא נעבה אלא שזה טעון שחיטה וזה אינו טעון . מסום זה וזה גורם לא אמרינן דלסתרי בלא שחיטה אלא כיון דמגד לחי איש כריך ומג' אהו כריך הרי הוא כמעט

רף סה ע"א בןפקועה הכא על בהמה מעלייתא הולך חין לו תקנה . פי' ואפילו למד זה וזה גורם מותר דכי איבא חד גורם דאיסורא וגורם אחר דהיתירא הוא דמקרי זה וזה גורם ושרי אכל היבא דתרווייהו דהיתירא נעבה אלא שזה טעון שחיטה וזה אינו טעון . מסום זה וזה גורם לא אמרינן דלסתרי בלא שחיטה אלא כיון דמגד לחי איש כריך ומג' אהו כריך הרי הוא כמעט

טורח

טורח

חרושי הולין להרין זל

פרק בהמה המקשה

קו

טוהרה בכלל בהמה טוהרה • וכי כתיב באיך קרה חיה טמאה ובהמה טמאה לכדרי :

דף ע"א ב"המה בהמה כהלל חיה טמאה ליורה • דמין המפלת וכו' • הניחא לר"מ אל לרבנן

למה לי כלומר לרבנן דפליגי עליה דר"מ בהמה טמאה בכלל חיה טמאה למה לי וחרמין לכדרי דמניא חקרא חיה חיה וכו' וגרסת רש"י ז"ל

מפורשת כפירושין :

ע"ב כ"ה לכלי חרס שאינו טמא חנו • תמנהי מאי שירכה מ"ת בין סיהא כלי חרס קל או חמור איכא למיגמר

מנייה שיותר ראוי להניל על טוהרה מהגיל על טומאה וכיון שכן חרס שמייל על טומאה כ"ס שמייל על טוהרה • וכי תימא ה"ק דמתוך שאינו

מטמא חנו חביל לפי שאין בטומאה יכולה ליכנס חי כבי לא שמי מירי ומתוך הדוחק יש לי לומר שש"ס שאינו מטמא חנו אפ"ה חס לא שיהא

מכלי טוהרה שכתבו היטה טמאה דמל מקום פוך אבל המת הוא והכי פריך דלמא מתוך שיהא קל ראתה הטוהרה להקל עליו ויותר ראוי להקל

בטוהרה שכתבו מטומאה שכתבו כיון שאינו מטמא חנו שזה מסייע שלא מטמא טוהרה שכתבו ומהדר לן דמתוכו קאמרינן ואין לתוכו קולא

כלל וטעמא דלוינו מטמא חנו לא סגי לטוהר טוהרה שכתבו כדכתיב : אבר רבא תרווייכו

תננהו טומאה בלוטה תנינא טוהרה בלוטה תנינא • עיקר טוהרה מטוהרה בלוטה תנינא אבל טומאה בלוטה תנינא לא קשיא

ליה דרבא לוח טומאה בלוטה חסא לשמועין רחא כסא קאמר דלמא מילתא פשיטא חיה • והקשה הרמב"ן ז"ל וטומאה בלוטה מאתניתן חיה

ליה למימר תנינא דתנן האשה טוהרה עד שינא הולד • וז"ל דמסו דלכתי לא קיימינן אטעמא דמתניתין דהא מדתנן בה גמי החיה מטמאה

טומאה שבעה משמע דטומאה בלוטה חיה מטמאה מ"ה לא חמר ליה תנינא מתניתין וזכר הכי גמרא מפרש לה וטעמא דחיה משום גזירה חיה :

כי קאמר רבה כגון שכל שמי טבעות אחת טמאה ואחת טוהרה • פי רש"י ז"ל דחי מתניתין דקתייב טובל וכוכל בתרומתו חיה אמילא דהתם

לאו משום טומאה בלוטה חיה לא מטמא חנו גמי בית הספרים • וכי תימא במשא מיהא ליטמא ליתא לפי שאין טומאה משא לא למי שטומאתו מחמת

גמלו כנגלה ומשייכות הוב אבל טבעות זו שאין טומאה מחמת גמלו אלא שקבלה טומאה מאחר אין לה טומאה משא • והקשו עליו בתוספות

שהרי מדרש הוב אין טומאתו מעמנו אלא המקום אחר ופ"ה טמאה במשא ומקרא מלא דבר הכתוב והנושא איתם וכו' • ומיהו אפשר לפרש

על דרך רש"י ז"ל דטבעות זו אפילו בטמאת בנת אינה מטמאה במשא שהרי אין טמא מת טומאה משא כלל דל"ט דאמרינן חרב חיה הוא כחלל

ומת גמלו מטמא במשא ליתא ליתא ליתא ליתא גמי טומאה מת עמנו אינו מטמא במשא אלא חק"ו דכנלה וכוון שכן דין לכל מן הדיון להיות

כדדון וכשם שאין לנוגע בכנלה טומאה משא חיה גמי לנוגע במת • וכן דעת הרמב"ם ז"ל דלא אמרינן חרב חיה הוא כחלל לפנין משא • אבל

מ"ה חן פי"ה ש"י ז"ל מחזור דמ"ט טוהרה בלוטה תנינא שש"ס שאין בית הסתיי של חרס ממת מ"מ טבע"ו או קבל טומאה כהלה המת ועיקר פרי"ה

בטוהרה בלוטה הוא וכמו שכתבנו למעלה • ועוד שלפי רש"י ז"ל למה ליה לאוקומה בכתי טבעות לימא כי קאמר רבה באוכל כנלה דלף ע"ג

דטומאה מחמת עמנה אינה מטמאה דהויא לה טומאה בלוטה • וכן מה שכתב רש"י ז"ל בסמוך במאי דאמרינן דלא תימא אליבא דר"ע דאמר

עובר במעי אשה טמא דחי אליבא דר"ע מיתוקמא חיה דתנן והאשה טוהרה עד שינא הולד היינו טעמא משום דמגע בית הספרים הוא • ליתא

דכתי דבמעט לא הטמא במשא מיהא ליטמא שהרי מת מטמא במשא הואי אלא ודאי ה"פ דחי ממני • חיה חמוינא דכי אמרינן דטומאה בלוטה אינה

טמאה וכן טוהרה היינו לאדם הבולטא אבל בלם שמי טבעות אחת טמאה ואחת טוהרה חיה חמוינא חן זו טומאה בלוטה לגבי טבעות שאללה

דמונחין בקופסא חק"ל רבה דאפילו בשמי טבעות טוהרה דטוהרה בלוטה אינה מטמאה • והא דקאמר רבה כשם שטומאה בלוטה אינה

מטמאה • ה"ק כשם שטומאה בלוטה אינה מטמאה לכוונה כך חיה עמה טוהרה בלוטה כגון שמי טבעות אינה מקבלת טומאה ממנה ולפי

שהטוהרה בלוטה כי החי גוונא דחינה מטמאה לרבה לאו מק"ו דכלי חרס התוקף למד פתיל יליף לה כדאמרינן מתיקרא דההוא ק"ו לא סגי • אלא

בלוטה לא דמיעיקר' דקס"ד דרבה כטבעות אחת טוהרה הוא דקא מפרש תלמודא חליביה דחק"ו דכלי חרס גמל לה • אבל חרס גמל לה דמוכח

בטבעות ליבא למיגמר מהתם כלל לא דרבה מדר' ישמעאל יליף לה דמוכח בהדיא דעובר במעי אשה טוהר מדאורייתא כלומר אפילו כנגישה בפנים

דחא מקרא דכל אשר יגע יליף לה והוי כתיב שמי טבעות • והשתא חיה שפיר מאי דאמרינן בסמוך דלא תימא חליביה דר"ע דאמר עובר במעי

אשה טמא דלמא אפשר לאוקומי מתני' כותיה אפ"ה דתנן והאשה טוהרה עד שינא הולד משום דכי חמר ר"ע עובר במעי אשה טמא היינו כגון

שפסטה חיה ידה ונגעה בו דהוי דמיה דשמי טבעות דמיה דאשר יגע על פני האשה דבההוא פליג ר"ע • אבל עובר לאשה עמנה דהוי דמיה

דטבעות אחת לחמו שכלשה מודה ר"ע דטומאה בלוטה היא ולא מיטמא ומ"ה חי מוקמינן מתניתין כר' עקיבא חיה שפיר חיה דתנן בה והאשה

טוהרה עד שינא הולד :

ר"ע ע"א מטביר עד מקום המדרה דכרי ר"מ • וז"ל ול"מ כיון שיהא עמי' לקבלו חיה

מקפיד עליו ואפילו מיעוטו המקפיד ק"ל לחונן בטבילה ואפילו בכלים כדאמרינן בפסחים גבי עריבה • ותימא לי דמקפ"י עליו היינו שוקה

עליו כששתי' שם כשעת טבילה ולפיכך חונן אבל כאן נחא ליה סיעמא' שם עד שעת קלינה ומ"ה כיון שגמר בדעתו לקבלו בסוף לר' מאיר

בקנז דמי :

ע"ב אבל באבר דבהמה ד"ה חן שחיטה עושה כפול • וק"ל הכי הילכך אבר עלמנו מותר מדאורייתא ואין בו אלא

מנות פרום כלבר כדאיתא לקמן : מותר הנינא שחיטה תנינא • וז"ל וזכר דאורחא דתלמודא הכי כדאמרינן לעיל ב"ה שוקה

גמי פרכוס מאי קמ"ל תנינא וז"ל דר"ב פליג עליה וכן במס' שבת ב"ה יורה גבי משהה קדרה ע"ג כורה אמרינן ורב ששת מאי קמ"ל תנינא

וז"ל דפליג עליה כמה חשלי רבדרי ולית הלכתא גמי כר"ב ששת :

אימא לא לכתי הכשר קמ"ל פי' רש"י ז"ל משום דסופו דטעמא טומאה חמורה אמרינן תתלו לא אמרינן • וליתא אלא משום ששמי טמאה ע"ן

בעמלא שמי וז"ל וסופו טמאה חמורה כגון בנק שסדקי עריב כדאיתא לקמן בפרק השור והרוטב :

דף ע"א מתניתין שחוטא את הבהמה ותמא כה כן שמינא חי וכו' קורעו ומוטי את דמי •

פי' רש"י ז"ל אבל חלבו שרי דקתייב לקמן מה חלב ושמי כליו' האמורים באשם מולא מכלל שליל וכו' • וקשה לי חי להמיר חלבו כריבי' לההוא

דרשא תינח חלבו דשרי אבל גידו מלון ואלו בגמרא אמרינן דחלבו וגידו של שליל היתיר בשחיטת אמו שרו לפיכך גראה דשרי ויחא חלב

בכהמה מחלבו כקמ"ל וז"ל וז"ל דרשא דמה חל' ושמי כליות האמורי' באשם מולא מכלל שליל דמוכחינן מיניה לקמן לר"ל דחלבו של שליל שרי בחביל'

לכושטי ידו למעי בהמה ותלם חלב מכן תשטה שלא היתיר בשחיטת אמו הוא דגמרינן מינה אבל כל שהיתיר בשחיטת אמו כל שיש בעובר שרי מחל

בבהמה מחלבו • וז"ל ח"כ למה לי מחייתא את דמי • כ"ל דליבא למי' שריותא מכל בבהמה תחלבו חלבו חיה כן חלבו כגון חלב וגיד דתחלבו

וז"ל דרשא דמי כיון דמשקה הוא לא עיקר שריותא דכל בבהמה תחלבו חלבו חיה כיון דמשקה הוא לא עיקר שריותא דכל בבהמה תחלבו

דבר אבילה לא מוקמינן ליה חס : מצא כן תשעה חי טעון שחיט' • פי' דס"ל לר"מ שלא היתיר היתיר עובר בשחיטת אמו אלא בשמי אפשר

לי בשחיטת עמנו כגון כן תשעה מת או כן ח' אפילו חי אבל כן תשעה חי שהוא יתיר בשחיטת עמנו לא היתירנו טוהרה • ורבנן סברי כל בבהמה

שריא רחמנא ואפילו כן תשעה חי :

ע"ב גמרא ר' יוחנן אומר חף לדברי המפיר בחלב חוסר בדם • משמע לר"ע דמי חסור ועבש

כרת דמדמסקין דר"ל דאמר חתיר בדמו לומר שאין ענוש כרת מכלל דר' יוחנן דאמר חוסר בדמו ענוש כרת קאמר דחי לא במאי פליגי •

וכתב הרמב"ן ז"ל דר' יוחנן הוא דאמר הכי חליבא דר' יהודה ולית ליה לר' יוחנן חליבא דר' יהודה דכל היבא דלא מחייבאדם הנפש לא מחייב

אדם שתמית אלא חיה דמי של שליל כדס התמית וענוש כרת אבל אין דלא קי"ל כר' יהודה אין חייבין עליו כרת אלא כדס איברים הוא חי גמי

כדס התמית וזה שכתב הר"ח ז"ל בהלכותיו לא לענין כרת כמו שגאמר' בגמרא אבל רבה לאסור דמי על פי הגמרא ותפס לעמנו הלשון הכתוב

בה ואין דברי הר"ח ז"ל מוכיחין כן שהרי כתוב מחלוקתן של ר' שמעון ב"ר יוחנן וכתב וק"ל כר' יוחנן ואם איתא חדרבה לא קי"ל כר' יוחנן

וכן הרמב"ם ז"ל כתב בפ' מהלכות מאכלות אסורות השליל הגמולא במעי הבהמה חיה דמי כדס הילוד לפיכך דס הגמולא כנוס בתוך לבו

חייבו עליו כרת אלא ס"ל לר' יוחנן אפילו אליבא דרבנן איכא כרת בדמו של שליל וכי תימא דהייך אפשר והא אמרינן דשלייל ליבא דס הנפש

וקי"ל כדס האיברים או כדס התמית לרבנן דקי"ל כותיה דליבן אלא שאזורה • וז"ל דכי אמרינן ח"ה לר"ל דכיון דס"ל דאפילו לר' יהודה

ליבא כרת בדמו של שליל ע"כ אית ליה למימר שליל לית ליה דס הנפש וכדמתרלינן בגמרא חליבא אבל לר' יוחנן דאמר דר' יהודה ענוש כרת

דמי ס"ל דשלייל דס הנפש אית ביה דכיון דארבעה סימנין אכשר ביה רחמנא חף מנד עלמו יש בו חיות ודס הנפש קרי הילכך לר' יהוד' אבילות

דמי שליל ענוש כרת ולדין דקי"ל כרבנן דאמר דס האיברי' באוהר' דס הנפש שלו ענוש כרת ודס איבריו באוהרה ודין שיה לבכהה גמורה :

מאי דעתיך דגמרת שיה סה מפסח • פי' רש"י ז"ל דפסח קדשים הוא ויולא דופן פסול בקדשים הכא נמי לגבי פסח חמור גמרינן מיניה דיונא

דופן פסול • וז"ל ח"כ היכי אמרינן חליבא דר' יוחנן לא מיעבי לך דכיון

חדושי תולין להר"ן ז"ל פרק בהמה המקשה

דכיון דאמר טעון שחיטה שה מעלה הוא מ"ת יפסל משום ויבא דופן .
 תירץ הרמב"ן ז"ל דכיון דאמר טעון שחיטה ה"ל מקמי דתיקום לן ג"כ
 ולא מספקא לן אליבא דרבנן . חלה משום דכשרה כדקולא דמיא אבל
 כר"ת דאמר טעון שחיטה קס"ד תולין בו והא דאמרין גמי דשחיד
 דילפית מה שה מספח לאו דמשקחא . סבירא לן הכי חלה ה"ק ליה דמי
 כיון דאמרט אין טודין לאו משום דכשרה כדקולא דמי דהא טעמי דרביט
 ואצל רביט ואפי מעלי טפי אל ממי דשחיד דגמרת מה שה מספח ופעיית
 למימר דבין לרבנן בין לר"ת אין פודין . אי מה להלן זכר חס וכן
 שנה וכו' א"כ מה מלי מהני ליה . פי' ונשמע ליה טפי דג"כ דמה שה
 לכן פקוטה אחא טפי מחדך . משום דלע"ג דלא הוי תמיים וכן שנה מה
 תיקרו וקשה נמי מה מקריא חלה בן פקוטה לחס מה הוה דלתיבא דרבנן
 דאמרין אין טעון שחיטה כמאן דנמנח כשרה כדקולא דמי ואפינו לר"ת
 דאמר טעון שחיטה . כיון דכן פקוטה הוא ולא גולד כדרך הגולדים ס"ל
 דלא ותיקרי מה . ובתוספות פי' דה"ק מלי דשחיד דילפית מה שה מספח
 ומיפסיל מטעם שחיטה כדאמרין בפ"ק דכבורות . דאין טודין בחיטה
 ולר"ת כיון דכריך שחיטה פודין בו . והקשה עליהם הרמב"ן ז"ל ומ"ת
 מיפסיל אפילו לר"ת משום ויבא דופן ולדודו לא קשיא דפשיטא לי דפסול
 ויבא דופן הפדה הפדה מרבי ליה להתיירא חלה פסול שחיטה לא דלאו מה
 מקריא . א"ל בשחיטה וכו' שמטון דאמר שחיטה מספרת ולא הם
 וא"ת והא"ר מאיר ליה ליה דר' שמטון דמנן הוכשרו בדמיה . וי"ל דר"ת
 סבר שחיטה מספרת ודם מגשיר ור"ת סבר שחיטה מספרת ולא הם .
 והא דמנן ולא יבא מהם דם כשרים ונחלין בידים מסואבות לפי שלא
 הוכשרו בדם רבנן כיון דאמרין דם מכשר ולא שחיטה ושגם מחלוקת
 בדבר :

דף ע"א ב' פ"ג
 חלב מן חטאת חי וחבלו ר' יוחנן
 אומר חלבו כחלב בהמה וכו' . פי' ר"י ז"ל ור"ל בר' יהודה ס"ל דאמר חלבו
 של שליל מותר וכך פי' רש"י ז"ל ואיביה פליגי וכך ס"ל בטעם דר' יוחנן
 סבר כיון דקרייהו רחמנא בהמה כדכתיב בהמה כדכתיב חלבו . הרי הוא
 כבהמה גמורה חלה שכל זמן שהוא בפנים כל מה שבו התיירה מורה
 בשחיטה חמו מכל בהמה מחלבו ומ"ה חלבו ונידו שרו אבל כשתלש ממנו
 והוא לחן חלבו כחלב בהמה . ור"ל סבר דהא דמי חלב גמור לא התייר
 מורה בשחיטה הילכך כיון שחמרה מורה כל כשהמה מחלבו ואפילו חלבו
 ונידו ס"ל דלא מקרי חלב עד דליבא חדשים ואורח הילכך אפילו חלב
 טמנו חלב וקוביא לחן מותר דלא מקרי חלב . ולפי שיטה זו ק"ל בר'
 יהודה דשגול הוא וחלבו ונידו שרו מדתנא ליה תנא לר' יהודה בשגול
 חכמים חלב חמו חלב והוא לחן כר' יוחנן דחדשים גרמי . וכך
 נראה דעת הרמב"ן ז"ל חלב הרמב"ן ז"ל פסק בפ"ה מהלכות מחלבות
 אחרות בשחיטה דשגול בר' יהודה שהוא יתר בשחיטה חמו וכפ"ה מהל'
 פסח דכל היבא דליבא חדשים אפילו חלבו הנמנח בפנים אסור . מכל
 דס"ל לר' יוחנן דחדשים גרמי לאסור חלבו ואפילו חלב שהוא בפני כשת
 שחיטה ולפי זה כי נקט הוסיף ידו למעי בהמה ותלש חלב לרבותיה דר"ל
 נקטיה דלפילו ביגלא לחן שרי אבל לר' יוחנן אפילו מה שכתבו הוא
 אסור ודבריו תימה הם דהא תניא וטובג בשגול וחלבו אסור דברי ר"ת ר'
 יהודה אומר אינו טובג בשגול וחלבו מותר ואר"ח א"ר הושיעא מחלוקת
 בבן טעם חי והלך ר' מאיר לשיטתו ור' יהודה לשיטתו כלומר היתר
 חלבו בהיתר שחיטה מלי ולפיכך נראה עיקרן של דברים כמו שכתבנו :
 א"ר חסדא השוחט את הטרפה וכו' . ולפי זה כי קאמר טעון
 השוחט את הבהמה וכו' זו היא גרסת רש"י ז"ל . ולפי זה כי קאמר טעון
 שחיטה יתר בשחיטה הוא ליה למימר אלא להכי אחר טעון דלא תיסק
 אדעתין אט"פ שאלו טרפה כיון שאין בו טרפות בדין הוא שיהא יתר
 בשחיטה חמו וכדאמר בפ' כסוי הדם לא נריכא לשוחט את הטרפה ומלא
 בה בן טעם חי סד"א הולא ושחיטה שאינה ראויה . שמה שחיטה תהי
 ליה שחיטה חמו ולא ליבעי שחיטה קמ"ל להכי קאמר טעון שחיטה חדא
 דלית בה דמתי דטעון שחיטה ויתר בשחיטה . ומקשינן טעון שחיטה
 בתאן כר' מאיר כלומר דלדבריהם היתר דקיינו רבנן אינו כדיון שיהא
 יתר בשחיטה . וא"ת היכי קאמר הכי והא אינו גופיה אחר בסמוך
 אריבשה סימנין שרא ביה רחמנא . תירץ הרא"ה ז"ל דהוה ס"ד דרבא
 ה"ק דשחמובכרה סימני חמו מועלין לו וכשאלו טרפה סימני עמנו

דף ע"א ב' פ"ג
הרראמר . שפיר עבדי דלא אמרי ליה .
 פתמיא ואחמי והא שפיר מתי
 לשטוי דלמעלה מן הארובה היינו בכל סרק החלמי ואפילו למעלה
 מלומת הגידין ולא שמעינן ליה מוכן שניטל לומת הגידין סלה פתמר
 חותכה מכאן ומתה חותכ' מכאן וחיתיה כשכריה דעול' ונטל לומת הגידין
 כמי לא שמעינן ליה מהא דהכא כחתבו לגמרי ומתוך הדוחק יש לי לומר
 דלרב יהודה לא משמע כלל דתיסק אדעתיה חותכה מכאן ומתה חותכה
 מכאן וחיתיה הילכך מוכן שנטל לומת הגידין שמעינן כחתבו רגלי למעלה
 מהן דהא חיתא דא"ל כלל חותכה מוכן חותכה ר' יהודה נמי היה חתך
 ארובה הנשכרת עם שראש כעולא . אי נמי דמן הארובה ולמעלה
 עיקר פסטה שמע סמוך ממש והא מוכן שנטל לומת הגידין שמעינן ל'
 והא דלא משני ליה דס"ל בתאן דאגמרה ולבר דהיינו כשיוכלין מן העלם
 כמו שפי' רש"י ז"ל אבל למעלה מן הארובה מיד לא הוסיף משום לומת
 הגידין כתבו בתום דהיינו פסוס דרב יהודה קאמר בסמוך :

דף ע"א ב' פ"ג
מכרי . גשבר העגם ויבא לחן תאן מה לי כפל מה
 לי חיתיה וקאי . פירוש האי שבדא רובו
 של עגם יבא לחן ונפל ממו מקמי עד שהיה עור וכשר חופה רוב עבוי
 רוב הקיסו של עגם הנשאר ומיביעא ליה לאפי' אי חולין בשר השתא
 דהשתא מיהו עור וכשר חופין את רובו או דילמא כיון דחלו חיתיה לכוליה
 עגם לא היה עור וכשר חופין חלה מיעוטו טרפה ושפט ליה רבא דכיון
 שיגאל רובו לחן נלשון אין הבהמה חיה במועוטו הנכסה דמה לי כפל מה
 לי חיתיה ופי' יוסף מחזור בלשון הגמרא חפי' רש"י ז"ל :

סליק פרק בהמה המקשה